

RAUTAVAARAN KUNTA

Kunnanhallitus

LAUSUNTO

03.04.2014

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Kunta- ja aluehallinto-osasto

Snellmaninkatu 1 A, Helsinki

PL 28, 00023 Valtioneuvosto

www.vm.fi

e-mail: valtiovarainministerio@vm.fi

RAUTAVAARAN KUNNAN LAUSUNTO SELVITYSMIEHEN LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI VALTIONOSUUSJÄRJESTELMÄN UUDISTAMISESTA

Rautavaaran kunnanhallitus päätti kokouksessa nro 6/1.4.2014 §:ssä 94 antaa valtiovarainministeriölle seuraavan lausunnon:

Yleistä

Valtionosuusuudistusesityksen peruslinja on kunnan näkökulmasta kannatettava. Esitetty uusi järjestelmä on nykyistä valtionosuusjärjestelmää selkeämpi ja yksinkertaisempi. Vanhentuneet laskentakriteerit erityisesti ikärakenteen ja sairastavuuden osalta on tarpeen uudistaa huomioimalla kuntien tarve-erot.

Ikärakenne- ja sairastavuuskriteerit ja niiden painot

Valtionosuusuudistuksessa suurin muutos aiempaan tulee ikärakenteen perusteella. Erityisesti 75-84 -vuotiaiden määrän perusteella maksettava valtionosuus laskee aiemmasta noin puoleen. Myös yli 85 -vuotiaiden ja sitä vanhempien perusteella määräytyvää valtionosuutta alennetaan, mutta huomattavasti vähemmän. Vastaa vasti eri ikäisten lasten perusteella määrättävät valtionosuudet kasvavat aiemmasta. Suurin valtionosuus lapsien osalta määrätään 13-15 -vuotiaiden määrän perusteella. Eniten valtionosuutta määrätään kuitenkin edelleen 85 -vuotiaiden ja sitä vanhempien määrän perusteella.

**Entinen valtionosuus
per henkilö/per ikävuosi:**

0-6 v	8.257
6 v	4.834
7-12 v	5.311
13-15 v	9.435
7-64 v	1.360
65-74 v	3.415
75-84 v	10.697
85 v -	24.690

**Uusi valtionosuus
per henkilö/per ikävuosi:**

0-5 v	8.744
6 v	9.060
7-12 v	7.420
13-15 v	12.730
16-18 v	4.025
19-64 v	1.028
65-74 v	1.994
75-84 v	5.330
85 v -	17.859

RAUTAVAARAN KUNTA

Kunnanhallitus

LAUSUNTO

Rautavaaran valtionosuuksiin uudella valtionosuusjärjestelmällä on ikärakenteen osalta aivan vastaava alennusvaikutus kuin koko maassakin. Ikäryhmäkohtaisten valtionosuuksien aleneman vaikutus on koko maan tasolla on - 14,6 %.

Valtionosuusuudistuksessa ikärakenteen merkitys on edelleen suurin 70,4 % koko valtionosuudesta alenemasta huolimatta. Aiempiin valtion osuusperusteisiin verrattuna valtionosuudet kasvavat sairastavuuden perusteella koko maan tasolla jopa yli kaksinkertaiseksi ja vieraskielisyyden perusteella yli 10-kertaiseksi. Sairastavuuden merkitys nousee lähes neljännekseen aiemmasta 9,5 %:sta. Uuden valtionosuuskriteerin työpaikkaomavaraisuuden osuus valtionosuuksien kokonaisuudessa on noin 0,8 %. Samoin toisen uuden kriteerin koulutustaustan osuus on varsin pieni noin 0,6 %. Vieraskielisyydellä ei aiemmin ollut juurikaan merkitystä. Uudessa mallissa sen osuus on 1,9 %.

Rautavaaran kunta esittää valtionosuusjärjestelmäluonnokseen seuraavia muutoksia:

Sairastavuuden merkitystä laskelmissa ei tule lisätä ehdotuksen tasosta 2,5.

Ensinnäkin terveydenhuoltoa koskeva sairastavuuskriteerin painot on valittu siten, että esityksen painoarvojen taustalla oleva malli ei sisällä sosioekonomisia tekijöitä. Sosioekonomisten tekijöiden huomiotta jättäminen merkitsee sitä, että valtionosuusrahoitusta kohdentuu vähemmän kuntiin, joissa on enemmän työelämän ulkopuolella olevia sekä alempien sosiaaliluokkien edustajia, jotka ovat keskimäärin sairampia kuin hyvätuloiset tai hyvin koulutetut.

Kunta pitää tärkeänä sitä, että valtionosuusjärjestelmä on kannustava. Terveyden edistäminen, sairauksien ennaltaehkäisy ja ehkäisevä päihdetyö tulisi huomioida valtionosuusjärjestelmän kriteereissä niin, että kunta saa tästä työstään myönteisen palkkion onnistuessaan.

Esityksen mukainen kielteinen kannustin eli valtionosuusrahoituksen pieneneminen siinä tapauksessa, että kunnan asukkaista yhä useampi ajautuu työelämän ulkopuolelle tai alempaan sosiaaliluokkaan, ei välttämättä kannusta riittävän suuriin kehittämistoimiin. Näin on etenkin tilanteessa, jossa kuntien rahoituspohjan pettäminen on kaventanut mahdollisuuksia toteuttaa erilaisia kokeilevia kehittämishankkeita.

Toiseksi sosiaalihuoltoa koskevassa sairastavuuskriteerissä ainoa tekijä, joka selittää kustannusta, on työkyvyttömyys. Muu sosiaalihuollon kustannus määräytyy iän perusteella, mutta silti esitetyn mallin selitysaste on varsin matala. Kunta toteaaakin, että kriteeriä tulisi jatkossa kehittää siten, että sosiaalihuollon kustannusta selittämään löytyisi hyviä muuttujia, jotka tuovat lastensuojelun ja päihdehuollon merkittävät kustannustekijät mukaan tarkasteluun. Nämä tekijät voivat kasvaa nopeasti ja ne aiheuttavat kunnan talouden kannalta merkittäviä kustannuksia.

Lisäksi esimerkiksi lastensuojelun ja päihdehuollon kustannukset vaihtelevat paljon kunnittain.

RAUTAVAARAN KUNTA

Kunnanhallitus

LAUSUNTO

Kunnan näkemyksen mukaan sairastavuuskriteeriä tulee jatkossa kehittää erityisesti sosiaalihuollon osalta.

Muut kriteerit

Kunta pitää huonona sitä, että uudistukseen on otettu mukaan työpaikkaomavaraisuus, jolla ei ole mitään tekemistä palvelutarpeiden ja palvelujen kustannusten kanssa. Työpaikkaomavaraisuuskriteeristä pitää luopua: se muodostaa kielteisen kannustimen seutukunnalliselle elinvoimayhteistyölle ja luontevalle seutukunnalliselle työnjaolle elinkeinojen ja asumisen keskinäisessä painottamisessa.

Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus

Esitys uudeksi valtionosuusjärjestelmäksi sisältää kaksi keskeistä painopistesiiirtymää. Ensinnäkin uusi järjestelmä painottaa vanhaa järjestelmää vähemmän ikärekennettä ja painottaa vastaavasti aiempaa enemmän sairastavuutta. Toiseksi verotuloihin perustuvan valtionosuuden tasauksen merkitys kasvaa.

Siirtymätasauksen kesto ja porrastus

Kunnan kanta on, että esityksen mukainen siirtymätasaus on välttämätön, jotta kunta voi sopeuttaa toimintansa ja taloutensa muutuvaan rahoitukseen tilanteessa, jossa valtionosuus vähenee.

Siirtymätasauksen kesto ja porrastus on siinä mielessä hyvä, että se on aluksi lievämpi: sopeuttamistoimet ovat usein vaikutukseltaan hitaita.

Kunnan kanta on, että siirtymätasauksen keston tulee olla vieläkin pidempi ja porrastuksen lievämpi.

Kun valtionosuuksia on jo päätetty leikata aiempien vuosien tapaan myös vuonna 2015, samalle vuodelle osuva järjestelmämuutoksen myötä tuleva vaikutus on kohututon.

Muut esitykseen liittyvät huomiot:

Edelleen kunta lausuu, että kunnan talouden suunnittelun ja tasapainottamista parantaisi edelleen se, että Opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) myöntämien valtionosuuksien ja -avustusten perusteet uudistettaisiin.

Osa tästä rahoituksesta – erityisesti perusopetusryhmien pienentämiseen myönnettävä valtionosuus - aiheuttaa epätasa-arvoisia tilanteita kunnan henkilöstön ja eri toimintojen kesken.

Lisäksi kunta toteaa, että kun valtionavustus oppilaitosten perustamiskustannuksiin siirretään kuntien peruspalvelujen valtionosuuksiin, tämä rahoitus ei enää kohden nu tarpeen mukaan.

RAUTAVAARAN KUNTA**Kunnanhallitus****LAUSUNTO**

Lisäksi valtionavustuksen kokonaissumma on tehtyjen leikkausten jälkeen hyvin pieni lisä kuntien peruspalvelujen valtionosuudessa.

Nykyisellä rahoitusmallilla edesautetaan muutaman rakennushankkeen toteutumista vuosittain. Oppilaitoskiinteistöjen kunto edellyttäisi pikemminkin nykymallisen rahoituksen lisäämistä.

Kunta myös jakaa Suomen Kuntaliiton esiin nostaman huolen siitä, että valtionosuusuudistuksen yhteydessä on tehty päätös menettelystä kuntien rahoitusosuuden siirtämiseksi ammattikorkeakoulujen rahoitukseen ja päätöksen myötä kuntien peruspalvelujen valtionosuudesta tehdään vuoden 2015 tasolla n.163 miljoonan euron vähennys, joka toteutetaan korottamalla kaikkien kuntien omarahoitusosuutta noin 30 euroa asukasta kohti. Tämä muutos tulee hoitaa opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmän sisällä.

Pitkien välimatkojen ja harvan asutuksen kuntana Rautavaaran kunta esittää, että

- o Ikärakenteen osalta ikäluokkien 75-84 ja 85 + painoarvoa tulee kasvattaa esitettyä näissä kunnissa suuremmaksi.
- o Verotuloihin perustuvaa valtionosuuden tasaustilä 80 % on liian alhainen ja se tulee nostaa 90 %:iin.
- o Syrjäisyys –kriteeriin esitetään yhden portaan sijaan tiheämpää porrastusta.

Kunta pitää ensiarvoisen tärkeänä, että uudistuksessa säilytetään harvaan asutuille syrjäisille alueille suunnattu tuki. Tämä on suorastaan välttämätöntä, jotta koko maa kyetään pitämään asutettuna ja jotta kaikilla Suomen kansalaisilla säilyvät perustuslailliset oikeudet palveluihin.

Uudessa ehdotetussa järjestelmässä kunnille, joilla syrjäisyysluku on yli 1,5, valtionosuuden syrjäisyyden perusteella maksettava lisäosa on kolminkertainen. Sen sijaan ne kunnilla, jotka jäävät luvun alle ei ole lainkaan ko. kerrointa. Rautavaaran kunnan syrjäisyysluku on 1,4. (Valtioneuvoston asetus kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 29.12.2009/1732/Kuntien syrjäisyysluvut).

Tämä epäkohta tulee korjata syrjäisille harva-kunnille, joilla syrjäisyysluku jää alle 1,5. Tulee muuttaa valtionosuuksien laskentakriteerejä syrjäisyyslisän laskentaperiaatteiden osalta siten, että siitä poistetaan nyt esitetyn kaltainen syrjäisyysluvun 1,5 rajaan perustuva kolminkertainen kerroin ja sen tilalle määritellään tasainen portaattomasti nouseva kerroin.

Kunta esittää, että portaaton kerroin voidaan toteuttaa seuraavasti:
- kaikille kunnille, joille on määritetty syrjäisyysluku (yli 0,50) maksettaisiin lisäosaa kertoimella, joka lasketaan kaavalla 1+ syrjäisyysluku.

Esimerkiksi, jos syrjäisyysluku on 1,2, kerroin on 2,2. Syrjäisyysluvun ollessa esimerkiksi 1,4 (joka on nykyisten syrjäisyyslukujen kärkeä Pohjois-Savossa), kerroin olisi 2,4.

RAUTAVAARAN KUNTA

Kunnanhallitus

LAUSUNTO

Kunta ei voi kannattaa sairastavuuden ja ikäryhmien painoarvon tarkistamista ehdotetulla tavalla. Tutkimustiedolla tulisi selvittää, miten negatiivisen väestökehityksen alueilla olisi mahdollista rahoittaa ikäväestön lisääntyvät palvelutarpeet.

Rautavaaran kunnan väestöstä on tällä hetkellä 32% yli 65-vuotiaita eli 650 hlöä. Miksi uudistuksessa erityisesti yli 65-74-vuotiaiden painoarvoa pudotetaan todella merkittävästi?

Viiden (5) vuoden siirtymäaikaa on liian lyhyt. Kunnalla tulee olla aito mahdollisuus sopeuttaa toimintaansa ilman rajuja, äkkinäisiä muutoksia. Pitkien välimatkojen ja harvaan asuttujen kuntien siirtymäaikaa tulee pidentää viidellä (5) vuodella tai 20 euroa/asukas.

Uutta ehdotettua valtionosuusjärjestelmää tulee muuttaa siten, että verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasauksen tasauslisä nostetaan 90 %:iin. Kaikkien pitkien välimatkojen kuntien laskennalliset verotulot jäävät alle tasausrajan ja muutoksen kohtuullistamiseksi olisi järkevää, että tasauslisä olisi 90 % nyt esitetyn 80 % sijaan. Koko Pohjois-Savon maakunnan tasolla tasauslisän nostaminen 90 %:iin lisäisi valtionosuuksia n.50 €/as.

Kunta vaatii erityisolosuhteiden merkityksen huomioimista kriteereissä ja laskenta-perusteissa. Erityisesti on huomioitava palvelujen tuottamisen kustannuksia aiheuttavat pitkät etäisyydet kunnan sisällä ja kunnasta maakuntakeskukseen.

Ehdotettu tasausjärjestelmä pienentää sellaisten kuntien valtionosuuksia, joissa työssäkäyvä väestö vähenee ja vanhenee. On päivän selvää, etteivät valtionosuudet ehdotetussa mallissa kohdennu oikein, eivätkä ne riitä kattamaan esimerkiksi Rautavaaran kunnan vanhusväestön tarvitsemia palveluja.

Uusi ikäryhmä- ja sairastavuuskerroinrakenne tuntuu tarkoituksenhakuiselta, jonka tavoitteena on, yhdessä uuden tasausmallin ja riittämättömän syrjäisyyskriteeristön kanssa, suosia kaupunkeja ja siten edistää keskuskaupunkien asemaa.

Uutena kriteerinä esitettyä työpaikkaomavaraisuutta kunta pitää turhana, koska sillä ei ole todellisuudessa mitään tekemistä pitkien välimatkojen ja harvakuntien palvelutuotannon kustannusten kanssa.

RAUTAVAARAN KUNNANHALLITUS

Matti Ahonen
kunnanhallituksen pj
puh. 044-0188039
e-mail: matti.ahonen@rautavaara.fi

Unto Murto
kunnanjohtaja
puh. 040-860 8100
e-mail: unto.murto@rautavaara.fi

LIITE: Pöytäkirjanote Rautavaaran kunnanhallitus nro 6/1.4.2014 § 94

**LAUSUNTO SELVITYSMIEHEN LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI VALTION-
OSUUSJÄRJESTELMÄN UUDISTAMISESTA**

Khall 94 §
01.04.2014

Valtionvarainministeriössä on valmisteltu selvitysmies Arno Miettisen johdolla kuntien uutta valtionosuusjärjestelmää. Valtionosuusjärjestelmän tarkoituksena on taata kuntien vastuulla olevien julkisten palvelujen järjestäminen ja niiden rahoitus koko maassa. Valtionosuusjärjestelmän uudistaminen on osa hallituksen kuntauudistusta.

Valtiovarainministeriön kunta- ja aluehallinto-osasto pyytää kunnanhallituksen lausuntoa selvitysmies Arno Miettisen luonnoksesta hallituksen esitykseksi.

Hallitusohjelman mukaan kuntauudistusta ohjaavassa lainsäädännössä otetaan käyttöön kuntauudistusta edistäviä välineitä. Tavoitteena on muun muassa poistaa lainsäädännöstä ja kuntatalouden rahoitusjärjestelmästä kuntaliitoksia vaikeuttavia tekijöitä. Uudistuksen lähtökohta myös on, ettei valtion ja kuntien välinen kustannustenjakko muutu valtionosuusuudistuksen johdosta.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuudella ja siihen kuuluvalla verotuloihin perustuvalla valtionosuuksien tasauksella pyritään turvaamaan kuntien mahdollisuudet järjestää riittävän yhtenäiset peruspalvelut eri osissa maata kohtuullisella vero- ja maksutasolla. Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta suurin osa muodostuu sosiaali- ja terveydenhuollon, esi- ja perusopetuksen, päivähoidon, yleisten kirjastojen, kuntien yleisen kulttuuritoimen sekä taiteen perusopetuksen laskennallisen perusteen ja omarahoitusosuuden erotuksesta. Harvaan asutuille kunnille maksetaan erillistä syrjäisyyskorotusta.

Uudistuksen perusteet:

Suomen valtionosuusjärjestelmää uudistetaan vuoden 2015 alusta lukien. Uudistuksen lähtökohtana on selkeyttää ja yhdenmukaistaa tämän hetkistä valtionosuusjärjestelmää, jossa kuntien lakisääteisten palveluiden järjestämiseen saamalle tuelle on yli 50 osin limittäistä kriteeriä. Esimerkiksi sairastavuuskerroin lasketaan tällä hetkellä kunnan työkyvyttömiä 16-54 -vuotiaiden väestöosuuden perusteella, ja päivähoitokerroin ei ota lainkaan huomioon alkutuotannossa työskentelevää työvoimaa.

Uudistuksen keskeinen sisältö:

Sairastavuuden painoa ehdotetaan korotettavaksi ja ikärakenteen painoa vähennettäväksi. Verotuloihin perustuvan valtionosuuden tasauksen tasausrajaa ehdotetaan nostettavaksi 100 prosenttiin kaikkien kuntien laskennallisten asukaskohtaisten verotulojen keskiarvosta.

Järjestelmästä halutaan myös nykyistä kannustavampi. Tämän vuoksi ehdotetaan, että tasauslisää saava kunta, jonka verotulopohja kasvaa, saisi hyötynä 20 prosenttia tästä kasvusta. Kunnan valtionosuus mää-

räytyisi siis vuoden 2015 alusta ikärakenteen, sairastavuuden, asukastiheyden, työttömyysasteen, vieraskielisyyden, kaksikielisyyden, saaristoisuuden ja koulutustaustan mukaan.

Lähtökohtana on, että valtion ja kuntien välinen kustannustenjako ei muutu ja että uudistus on kuntaliitosneutraali. Tästä syystä kunnan väkilukuun liittyvät porrastukset poistuvat.

Uudistuksen pohjana ovat Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) sekä Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen tutkimukset (VATT). Tutkitun faktatiedon pohjalta ehdotettu uusi sairastavuuskriteeri muodostuu sosiaalihuollon kustannuksista (kunnan väestön tosiasiallinen, mitattu työkyvyttömyys) sekä terveydenhuollon ja vanhustenhuollon kustannuksista, yleisimpien kansantautien ja työkyvyttömyyden perusteella.

Sairastavuuskriteeri on tarkoitus muodostaa perustuen Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen yksilötason tilastoaineistoon, jonka pohjana ovat KELA:n tilastotiedot erityiskorvattavista yleisistä kansantaudeista ja sairausluokituksista.

Nykyisessä valtionosuusjärjestelmässä on sisäänrakennettuna oletus, että ikä selittää pääosan palvelujen kustannuksista. Tutkimusten perusteella tämä ei kuitenkaan enää pidä paikkansa, vaan ennemminkin sairastavuuden kustannukset tulee ottaa huomioon aiempaa enemmän. Siksi ikärakenteen painoa, nyt 82%:m ehdotetaan vähennettäväksi 69,4 %:iin. Vastaavasti sairastavuuden painoa halutaan nostaa nykyisestä 10% osuudesta kokonaiskustannuksista 25%:iin.

Myös ikärakenneluokituksen painot ja hinnat ehdotetaan otettavaksi käyttöön THL:n ja VATT:n tutkimusten tuoman tiedon mukaisina. Tästä syystä ehdotetaan kokonaan uutta 16-18 -vuotiaiden ikäryhmää.

Syrjäisyyden, saaristoisuuden ja asukastiheyden huomioimiseksi esitetään yhdistettyä uutta kriteeriä.

Ehdotetut terveyden-, vanhusten- ja sosiaalihuollon painotetut kertoimet löytyvät lakiesityksen sivulta 39.

Kokonaan uutena määräytymiskriteerinä ehdotetaan koulutustaustaa. Opetus- ja kulttuuriministeriön teettämässä tutkimuksessa todetaan, että perusopetuksessa vanhempien koulutustaustalla on merkittävä vaikutus lapsen oppimistuloksiin ja siten perusopetuksen kustannuksiin. Oikeudenmukaisemman järjestelmän saamiseksi ehdotetaan siksi otettavaksi huomioon ilman tutkintoa olevien 30-54-vuotiaiden osuus ikäluokasta.

Kuntakohtaisille muutoksille ehdotetaan viiden vuoden siirtymäaikaa iten, että muutokset olisivat 50-120 euroa vuodessa, siten että korkeintaan 380 euron muutos lähtökohtatilanteeseen verrattuna olisi toteutunut ja uusi järjestelmä kokonaisuudessaan käytössä vuonna 2020.

Erikseen tulevat valtionosuuksiin kohdistuvat leikkaukset ja indeksikotusten jäädytykset, joista hallitus päätti 25.3.2014 ja mahdollisesti päättää lisää myöhemmin. Koska kustannukset kuntien ja valtion välillä eivät saa muuttua, siirtymäkauden aikana tasauslisät ovat suurempia kuin tasausvähennykset ja tasauslisiä vastaava euromäärä (5,6-39,2 miljoonaa euroa vuosina 2015-2019) vähennetään kaikilta kunnilta asukasmääräisesti yhtä suurella osuudella.

Ammattikorkeakoulujen perusrahoitus siirretään vuoden 2015 alusta kokonaan valtiolle, samoin sen määräraha 453M euroa. Ammattikorkeakouluista poistuva kuntien omarahoitusosuus kohdistetaan kuntien peruspalvelujen ja toisen asteen rahoitukseen. Tämän seurauksena kuntien peruspalvelujen valtionosuudesta vähennetään vuoden 2015 tasolla noin 163 miljoonaa euroa korottamalla kaikkien kuntien omarahoitusosuutta noin 30 euroa asukasta kohti.

Vaikutukset kuntiin yleisesti ja Rautavaaran kuntaan erityisesti:

Yleisesti vähennykset ovat suurimmat alle 10.000 asukkaan kunnissa. Pohjois-Savon maakunnassa valtionosuudet asukasta kohden lisääntyvät kaikkein eniten keskimäärin 114€/as.

Rautavaaran kunta on yksi Suomen menettäjäkunnista (sijaluku 6), joiden valtionosuudet laskevat uudistuksessa huomattavasti:

- muutos yhteensä: - **964.139 euroa eli 532 €/asukas**
- siitä tasauksen muutos 65 euroa/asukas eli 118.000 euroa
- muutoksen laskennallinen vaikutus kunnan tuloveroprosenttiin on **5,4%**, nykyinen tuloveroprosentti on 20,00% vuodesta 2008 alkaen
- uusi valtionosuus: 4.427 euroa/asukas
- nykyinen valtionosuus: 4.959 euroa/asukas
- kotikuntakorvaus: muutos + 5.341 euroa/+2,9 euroa/asukas.

Uudistus on siten Rautavaaran kunnan kannalta poikkeuksellisen huono. Kunnanhallitus on kokouksessa nro 1/14.1.2014 §:ssä 4 antanut kommentit Valtionosuusjärjestelmän uudistukseen 2015.

Valtiovarainministeriön valtionosuusuudistussivusto löytyy täältä:
http://www.vm.fi/vm/fi/05_hankkeet/0107_kuntauudistus/07_vos/index.

Lausuntopyynnön sisältö: Valtiovarainministeriö pyytää kiinnittämään huomiota erityisesti seuraaviin asiakokonaisuuksiin:

- ehdotettaviin kriteereihin
- ikäryhmien ja sairastavuuden painoihin
- muiden kriteerien painoihin
- määräytymisperusteiden laskentaperiaatteisiin
- verotuloihin perustuvaan valtionosuuden tasaukseen
- siirtymätasauksen keston ja porrastukseen

Lausunnot toimitettava viimeistään 4.4.2014 klo 16.00 mennessä sähköpostitse osoitteeseen: valtiovarainministerio@vm.fi

Lisätietoja edellä mainituista asioista antaa kunnanjohtaja Unto Murto, puh. 040 860 8100 ja sp: unto.murto@rautavaara.fi

Esityslistan liitteet:

- Valtiovarainministeriö/Kunta- ja aluehallinto-osaston lausuntopyyntö 4.2.2014, liite 1
- Esitys/Vos-muutokset kunnittain vuoden 2014 tasolla, liite 2

Kj:n ehdotus:

Kunnanhallitus päättää antaa valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta valtiovarainministeriölle seuraavanlaisen lausunnon:

1. kunta pitää hyvänä, että valtionosuusjärjestelmää on tarkoitus uudistaa yksinkertaisemmaksi, kannustavammaksi ja läpinäkyvämmäksi. On erinomaista ja kansalaisten tasa-arvoisen kohtelun kannalta myönteistä, että uudessa laskentajärjestelmässä hyödynnetään tutkittua tietoa.
2. kunta pitää huonona sitä, että uudistukseen on otettu mukaan työpaikkaomavaraisuus, jolla ei ole mitään tekemistä palvelutarpeiden ja palvelujen kustannusten kanssa. Myöskään THL:n ja VATT'in laatimia selvityksiä ei ole suoraan hyödynnetty, vaikka niitä on käytetty uudistuksen valmistelussa. Sairauksien huomioonottaminen, niiden painoarvot, ikärakenteen merkitys ja painoarvo, sekä uusi tasausjärjestelmä vaativat yksityiskohtaisempia perusteluja, jotta niihin voidaan ottaa kantaa.
3. samoin merkittävä, noin 700 miljoonan euron siirto olosuhde- ja tarvetekijöistä tasaukseen, sekä tasauslisän putoaminen 100 prosentista 80 prosenttiin on esityksessä jäänyt perustelematta.
4. uudistus ei myöskään ole oikeudenmukainen kuntien välillä, vaan uudistuksen pääasiallisia voittajia ovat sellaiset keskuskunnat, joilla on jo luontaisesti paremmat edellytykset hoitaa tehtäviään kuin reuna-alueilla sijaitsevilla kunnilla. Uudistuksen voidaan sen vuoksi katsoa olevan vain pakote kuntaliitoksiin, mikä ei ole valtionosuusjärjestelmän tarkoitus. Sen tarkoitus on taata kuntien vastuulla olevien julkisten palvelujen järjestäminen ja niiden rahoitus koko maassa.
5. kunta pitää ensiarvoisen tärkeänä, että uudistuksessa säilytetään harvaan asutuille syrjäisille alueille suunnattu tuki. Tämä on suorastaan välttämätöntä, jotta koko maa kyetään pitämään asutettuna ja jotta kaikilla Suomen kansalaisilla säilyvät perustuslailliset oikeudet palveluihin. Uudessa ehdotetussa järjestelmässä kunnille, joilla syrjäisyysluku on yli 1,5, valtionosuuden syrjäisyyden perusteella maksettava lisäosa on kolminkertainen. Sen sijaan ne kunnilla, jotka jäävät luvun alle ei ole lainkaan ko. kerointa. Tätä Rautavaaran kunta ei voi hyväksyä.

Rautavaaran kunta esittää: kunnille, jonka syrjäisyysluku on 1,00-1,49 syrjäisyyden lisäosa tulisi olla 2,5ertainen. Rautavaaran kunnan syrjäisyysluku on 1,4. (Valtioneuvoston asetus kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 29.12.2009/1732/Kuntien syrjäisyysluvut).

Tämä epäkohta tulee korjata syrjäisille harva-kunnille, joilla syrjäisyysluku jää alle 1,5.

6. kunta ei kannata sairastavuuden ja ikäryhmien painoarvon tarkistamista ehdotetulla tavalla. Tutkimustiedolla tulisi selvittää, miten negatiivisen väestökehityksen alueilla olisi mahdollista rahoittaa ikäväestön lisääntyvät palvelutarpeet. Rautavaaran kunnan väestöstä noin 32% on yli 65-vuotiaita eli 650 hlöä. Miksi uudistuksessa erityisesti yli 85-vuotiaiden painoarvo pudotetaan todella merkittävästi.

7. kunta pitää myönteisenä uuden koulutustausta-kriteerin lisäämistä valtionosuuksien määräytymisperusteisiin.

8. viiden (5) vuoden siirtymäaikaa kunta pitää liian lyhyenä. Kunnalla tulee olla aito mahdollisuus sopeuttaa toimintaansa ilman rajuja, äkkinäisiä muutoksia. Pitkien välimatkojen ja harvaan asuttujen kuntien siirtymäaikaa tulee pidentää viidellä (5) vuodella tai 20 euroa/asukas.

9. uutta ehdotettua valtionosuusjärjestelmää tulee muuttaa siten, että verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasauksen tasauslisä nostetaan 90 %:iin. Kaikkien pitkien välimatkojen kuntien laskennalliset verotulot jäävät alle tasausrajan ja muutoksen kohtuullistamiseksi olisi järkevää, että tasauslisä olisi 90 % nyt esitetyn 80 % sijaan. Koko Pohjois-Savon maakunnan tasolla tasauslisän nostaminen 90 %:iin lisäisi valtionosuuksia n.50 €/as.

10. kunta korostaa erityisolosuhteiden merkitystä kriteereissä ja laskentaperusteissa. Erityisesti on huomioitava palvelujen tuottamisen kustannuksia aiheuttavat pitkät etäisyydet kunnan sisällä ja kunnasta maakuntakeskukseen.

11. kunta muistuttaa, etteivät ne pitkät välimatkat ja maaseudun asukkaiden palvelutarve siitä vähene, että valtionosuuksia jatkuvasti leikataan.

12. kunta katsoo, että ehdotettu tasausjärjestelmä pienentää sellaisten kuntien valtionosuuksia, joissa työssäkäyvä väestö vähenee ja vanhenee. On päivän selvää, etteivät valtionosuudet ehdotetussa mallissa kohdennu oikein, eivätkä ne riitä kattamaan esimerkiksi Rautavaaran kunnan vanhusväestön tarvitsemia palveluja. Uusi ikäryhmä- ja sairastavuuskerroinrakenne tuntuu tarkoituksenhakuiselta, jonka tavoitteena, yhdessä uuden tasausmallin ja riittämättömän syrjäisyyskriteeristön kanssa, on suosia kaupunkeja ja siten edistää keskustaupunkien asemaa. Uutena kriteerinä esitettyä työpaikkaomavaraisuutta kunta pitää turhana, koska sillä ei ole todellisuudessa mitään tekemistä pitkien välimatkojen ja harva-kuntien palvelutuotannon kustannusten kanssa.

Päätös:

Ehdotus hyväksyttiin keskustelun jälkeen yksimielisesti.